

Vad innebär förändringarna i stabilitetspakten?

Överenskommelse om “att förbättra genomförandet av stabilitets- och tillväxtpakten”

Huvuddragen i de tidigare finanspolitiska reglerna

- Högsta tillåtet budgetunderskott på 3 % av BNP med vissa undantag
- Högsta tillåten skuldkvot på 60 % av BNP eller om skuldkvoten är högre, så ska den minska i “tillfredsställande takt”
- Förfarandet vid alltför stora underskott (korrigerings inom 3 år)
  - kommissionsrapport resp fastställande och rekommendationer
  - föreläggande
  - depositioner (år 4)
  - böter (år 5)
- Medelfristigt budgetmål om “nära balans eller i överskott”
- Multilateral övervakning
  - stabilitets- och konvergensprogram
  - yttranden från Ekofin-rådet
  - möjlighet till “early warnings”

Finansiellt sparande i offentlig sektor (procent av BNP)

	2003	2004	2005	2006
Belgien	0,4	0,1	-0,2	-0,6
Finland	2,5	2,1	1,7	1,6
Frankrike	-4,2	-3,7	-3,0	-3,4
Grekland	-5,2	-6,1	-4,5	-4,4
Irland	0,2	1,3	-0,6	-0,6
Italien	-2,9	-3,0	-3,6	-4,6
Luxemburg	0,5	-1,1	-1,5	-1,9
Nederländerna	-3,2	-2,5	-2,0	-1,6
Portugal	-2,9	-2,9	-4,9	-4,7
Spanien	0,3	-0,3	0,0	0,1
Tyskland	-3,8	-3,7	-3,3	-2,8
Österrike	-1,1	-1,3	-2,0	-1,7
Danmark	1,2	2,8	2,1	2,2
Storbritannien	-3,4	-3,2	-3,0	-2,7
Sverige	0,2	1,4	0,8	0,8

Finansiellt sparande i offentlig sektor (procent av BNP)

	2003	2004	2005	2006
Cypern	-6,3	-4,2	-2,9	-1,9
Estland	3,1	1,8	0,9	0,5
Lettland	-1,5	-0,8	-1,6	-1,5
Litauen	-1,9	-2,5	-2,4	-1,9
Malta	-10,5	-5,2	-3,9	-2,8
Polen	-4,5	-4,8	-4,4	-3,8
Slovakien	-3,7	-3,3	-3,8	-4,0
Slovenien	-2,0	-1,9	-2,2	-2,1
Tjeckien	-11,7	-3,0	-4,5	-4,0
Ungern	-6,2	-4,5	-3,9	-4,1

Strukturellt budgetunderskott (procent av BNP)

	2003	2004	2005	2006
Belgien	1,2	0,6	0,3	-0,2
Finland	3,2	2,4	1,9	1,8
Frankrike	-4,0	-3,6	-2,8	-3,1
Grekland	-5,7	-7,1	-5,5	-5,3
Irland	0,2	1,6	-0,1	0,1
Italien	-2,6	-2,4	-2,9	-4,0
Luxemburg	1,3	-0,3	-0,6	-0,6
Nederländerna	-2,0	-1,2	-0,4	0,0
Portugal	-2,2	-2,1	-3,9	-3,7
Spanien	0,2	-0,3	0,0	0,2
Tyskland	-3,2	-3,3	-2,8	-2,3
Österrike	-0,8	-1,1	-1,9	-1,6
Danmark	2,0	3,4	2,5	2,4
Storbritannien	-3,0	-3,0	-2,9	-2,6
Sverige	1,3	1,7	0,8	0,7

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (procent av BNP)

	2003	2004	2005	2006
Belgien	100,0	95,6	94,9	91,7
Finland	45,3	45,1	44,3	43,7
Frankrike	63,9	65,6	66,2	67,1
Grekland	109,3	110,5	110,5	108,9
Irland	32,0	29,9	29,8	29,6
Italien	106,3	105,8	105,6	106,3
Luxemburg	7,1	7,5	7,8	7,9
Nederländerna	54,3	55,7	57,6	57,9
Portugal	60,1	61,9	66,2	68,5
Spanien	51,4	48,9	46,5	44,2
Tyskland	64,2	66,0	68,0	68,9
Österrike	65,4	65,2	64,4	64,1
Danmark	44,7	42,7	40,5	38,2
Storbritannien	39,7	41,6	41,9	42,5
Sverige	52,0	51,2	50,3	49,2

Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld (procent av BNP)

	2003	2004	2005	2006
Cypern	69,8	71,9	69,1	66,6
Estland	5,3	4,9	4,3	4,0
Lettland	14,4	14,4	14,0	14,3
Litauen	21,4	19,7	21,2	20,9
Malta	71,8	75,0	76,4	77,1
Polen	45,4	43,6	46,8	47,6
Slovakien	42,6	43,6	44,2	44,9
Slovenien	29,4	29,4	30,2	30,4
Tjeckien	38,3	37,4	36,4	37,0
Ungern	56,9	57,6	57,8	57,9

Tidigare undantag

- Undantag om “referensvärdet endast **undantagsvis** och **övergående** överskrids och om procenttalet fortfarande ligger **nära** referensvärdet”
- “Ovanlig händelse” utanför medlemsstatens kontroll som påverkar budgetsituationen
- Allvarlig konjunkturedgång
  - automatik om årligt BNP-fall på mer än 2 %
  - diskretionärt beslut om årligt BNP-fall på mer än 0,75 %

Reviderade undantagsbestämmelser (I): allvarlig konjunkturedgång

- “Negativ tillväxt”
- “Ackumulerat produktionsbortfall under en längre period med mycket låg tillväxt i förhållande till tillväxtpotentialen”

Bedömning

- I princip förnuftigt, särskilt med hänsyn till de snabbväxande nya medlemsstaterna
- Men svårt skatta produktionsgap
- Om lägre *potentiell tillväxt* blir följderna högre långsiktig skuldkvot

Reviderade undantagsbestämmelser (II): alla övriga faktorer av betydelse

- “även beakta huruvida den offentliga sektorns underskott överstiger utgifterna för offentliga investeringar samt **alla övriga faktorer av betydelse**, inbegripet medlemsstatens ekonomiska och budgetmässiga läge på medellång sikt”
  - det ekonomiska läget på medellång sikt (särskilt tillväxtpotential, rådande cykliska förhållanden, genomförda program inom ramen för Lissabonagendan och program för att främja FoU och innovation)
  - budgetläget på medellång sikt (särskilt ansträngningar att genomföra budgetsaneringar under “goda tider”, hållbar skuldnivå, offentliga investeringar och den allmänna kvaliteten i de offentliga finanserna)
  - eventuella andra faktorer som **enligt den berörda medlemsstaten har betydelse**

Eventuella andra faktorer

- Budgetmässiga ansträngningar för att höja eller bibehålla höga ekonomiska bidrag till förmån för **internationell solidaritet** och uppnå **europiska politiska mål, i synnerhet Europas enande**

Bedöming

- Allt kan inkluderas
  - u-hjälp
  - militärutgifter
  - kostnader för EU-bidrag till de nya medlemsländerna?
  - subventioner till östra Tyskland
  - alla utgifter som kan bidra till att uppnå mål som man anger på EU-nivå???
- Dessutom beaktande av pensionsreformer som förbättrar de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet

Förlängda tidsfrister i förfarandet vid alltför stora underskott

- Förlängda steg i förfarandet på $1+2+1+2 = 6$ månader??
- Den normala tidsfristen ska fortfarande vara tre år
- Men ursprunglig tidsfrist **kan** sättas till **fyra** år
  - om det krävs större årlig budgetansträngning än 0,5 % av BNP i konjunkturrensade termer (dock exklusive engångsåtgärder)
  - om det föreligger “*särskilda omständigheter*” (samma som ska beaktas vid undantag)
  - ursprunglig tidsfrist kan **förlängas** och rekommendationer och förelägganden **upprepas** (om effektiva åtgärder vidtagits men tillväxtutvecklingen varit oförutsägbar”)
  - korrigerig inom 5 år????

Det medelfristiga saldomålet

- “Nära balans eller i överskott”
- Differentiera mellan medlemsstaterna
  - ekonomisk och statsfinansiell situation
  - finanspolitiska risker
  - de offentliga finansernas hållbarhet
- Beakta långsiktigt kostnadsbesparande strukturreformer
- Skuldsättningsgrad, tillväxtpotential och säkerhetsmarginal
- Mellan -1 % av BNP och balans eller överskott (bortsett från engångsåtgärder)

Bedömning

- I och för sig vettigt med differentiering (särskilt nya medlemsstater)
- Men minskade ambitioner för medlemsstater med låg skuld och hög tillväxt

“Skärpningar” av reglerna (I)

- **Uppmaning** till “kontinuitet” i nya stabilitets- och konvergensprogram efter regeringsskiftet
  - särskilt utförliga program i sådana lägen
- **Uppmaning** att lägga fram stabilitets- och konvergensprogram liksom rådets yttranden inför de nationella parlamenten
  - parlamenten “**kan** vilja” diskutera uppföljningen av rådets rekommendationer
- Medlemsstaterna **bör** i sina prognoser använda “de gemensamma yttre antagandena” från kommissionen (men “det står dem fritt” att använda egna prognoser)
- **Behandling** av frågan om “bättre styrning av det europeiska statistiksystemet”
  - Eurostats och de nationella statistikmyndigheternas oberoende, integritet och ansvarsskyldighet

“Skärpningar” av reglerna (II)

- **Överväga** sanktioner mot medlemsstater som lämnar missvisande statistikuppgifter
- Större uppmärksamhet på skuldsättning och hållbarhet
  - behov minska skuldsättningen till mindre än 60 % av BNP
  - ju högre skuldsättning, desto större ansträngningar måste göras
  - rådsrekommendationer om i vilken takt skuldkvoten måste minska för länder med skuldkvoter över 60 %
- **Beakta** ökande utgifter med tanke på demografin i de medelfristiga målen
- Medlemsstaterna bör förbinda sig att “aktivt konsolidera de offentliga finanserna i goda tider”
  - “politiska råd” från Kommissionen
  - tidiga varningar från Kommissionen när konstitutionen börjar gälla

Sammanfattande bedömning (I)

- Försvagningarna ska skrivas in i **förordning** 1467/97 medan “skärpningarna” mest har karaktären av **uppmaningar**
- **Formellt** begränsad uppmjukning
  - undantagsregler gäller bara om underskottet **nära** 3-%-gränsen
- Är gränsen nu 3.5 eller 4%? Knappast 6. Kanske 4.5?
- Men ett antal försvagningar inom den ramen
  - gummiformuleringar tillåter alltid diskretionära undantag
  - längre tidsfrist (5 i stället för 3 år?)
  - upprepning av rekommendationer och förelägganden innebär att det aldrig kommer att bli depositioner/böter (5 resp 6 år???)
  - pakten har mist sina tänder (“bistå inte straffa”)
  - svagare medelfristiga mål?

Sammanfattande bedömning (II)

- Man har inte gått på Kommissionens linje att förstärka “peer pressure”
ex ante
  - både “**peer support**” och “peer pressure”
  - skilj “politiska misstag från misstag i prognoserna”
- Men det allvarligaste är att man visat att reglerna är **endogena**, dvs ändras **diskretionärt** när de beteenden de ska förhindra kommer i konflikt med dem
  - inte heller de reviderade reglerna är trovärdiga
- Enda förhoppningen
  - man skulle inse att trovärdigheten måste repareras (jfr Duisenbergs utnämning och ECB)
  - låg sannolikhet för det
  - för små marknadsreaktioner
  - katastrof om man inte startar process mot Italien (Grekland?)

Vad göra nu? (I)

- Försöken att åstadkomma finanspolitisk disciplin på EU-nivå har i stort sett misslyckats
- Starkare **nationella institutioner**
  - tidigare såg vi det som *komplement* till EU-reglerna
  - i stället *substitut*
  - klarar inte externalitetsproblemen
  - men kan motverka allmän politisk “underskottsbias”

Vad göra nu? (II)

- Kommissionen
  - “role played by national counterparts for the monitoring function fulfilled by the Commission at the EU level is relevant”
  - “existing successful examples of national bodies as independent institutes which conduct surveillance of national budgetary and economic policies should be considered”
- Ekofin-rådet
  - “nationella institutioner kan spela en mer framträdande roll i budgetövervakningen för att stärka det nationella egenansvaret, öka efterlevnaden via den nationella allmänna opinionen och komplettera den ekonomiska och politiska analysen på EU-nivå”

Fastare nationella regelverk

- Tydligare institutionell ram
- Oberoende finanspolitiskt råd
- Delegering av finanspolitiska beslut

Tydligare institutionell ram

- Tydliga saldo- och stabiliseringspolitiska mål för finanspolitiken
- Bestäm *ex ante* vilka medel som ska användas stabiliseringspolitiskt
  - operationella riktlinjer
  - ange tydligare vilka åtgärder som är stabiliseringspolitiska och hur länge de ska vara i kraft
- Mekanismer för hur man ska hantera avvikelser från uppsatta mål och principer
  - “open-letter-förfarande” - krav på motivering
  - offentliga utskottsförhör i riksdagen (finansminister, riksbanksledning, KI-chef, oberoende experter, ER?)
  - “media event” - **granskning** av den förda politiken

Oberoende finanspolitiskt råd (I)

- Liknande oberoende ställning som riksbanken (mer oberoende än KI)
  - särskilt utnämningförfarande
- Åläggande för regeringen grunda budgetkalkyler på rådets bedömningar
- Vakthund (väktarråd) som ska slå larm när regeringen bryter mot egna normer och/eller EU-normer
  - formell skrivelse till riksdagen
  - riksdagen ska då höra rådet
  - skyldighet för regeringen förklara sig
  - utskottsförhör av finansminister och råd
- Rapport till EU-kommissionen (Ekofin-rådet)
- Rekommendationer om lämplig finanspolitik
  - skyldighet för regeringen motivera varför man gör något annat

Oberoende finanspolitiskt råd (II)

- Förbättrad kvalitet på den ekonomisk-politiska debatten
- Bestäm i förväg procedurer för utvärdering av rådet (internationell sådan)
- Svårt se hur **finansutskottet** skulle kunna spela sådan roll (LOs förslag)
  - politisk samhörighet med regering (oppositon)
  - svag ställning i förhållande till regeringen

Alternativ

- Beslut om stabilitetsprogram i riksdagen
- Presentation av Kommissionens (och rådets) yttranden i riksdagen
- Regelbundna finanspolitiska hearings i riksdagen av representanter för Kommissionen

Önskedrömmar

- Strikt nationella initiativ
“best-practice solutions”
- Gemensamt initiativ av små EU-länder med större intresse av budgetdisciplin än de stora länderna
(egen **disciplinpakt**)
  - “kul” markering
- Samarbete mellan Kommissionen och “icke-officiella” nationella råd (nätverk av sådana?)